

Valmistoidu nakatamiskatsed *L. monocytogenes*'ga

Mati Roasto^{1*}, Kadrin Meremäe¹, Julia Koskar¹, Terje Elias¹, Reelika Rätsep^{2,3}

¹EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut, veterinaarse biomeditsiini ja toiduhügieeni õppetooli toiduhügieeni ja –ohutuse üksus

²EMÜ põllumajandus- ja keskkonna instituut, aianduse õppetool, Polli aiandusuuringute keskus

³EMÜ veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut, ERA õppetool VALORTECH

*mati.roasto@emu.ee

Stendiettekande kokkuvõte

Stendiettekanne annab ülevaate *Listeria monocytogenes*'e olulisusest valmistoitude toiduohutuse tagamisel ning taimsete lisandite mõjust tema kasvule küpsetatud hakklihatoodes.

L. monocytogenes't peetakse töödeldud jahutatud toitade puhul üheks kõige ohtlikumaks toidupatogeeniks, kuna see on võimeline kasvama ka madalatel temperatuuridel (-1,5 °C kuni +3 °C) ning võib põhjustada inimestel raskekujulist haigust listerioosi.

Nakatamiskatse (ingl *Challenge test*) eesmärk on hinnata olulise mikroorganismi kasvu konkreetsetes toidus säilitades toitu eelmääratletud säilitamistingimustel. Valmistoitudele on EL-s kehtestatud toiduohutuskriteeriumid *L. monocytogenes*'e suhtes. Valmistoitudes, mille puhul on arvuline kriteerium lubatud, ei tohi *L. monocytogenes*'e arvukus kogu toidu säilimisaja jooksul ületada 100 pmü-d (pesa moodustavat ühikut) grammis toidus. Toidukäitlejad, kes toodavad pika säilimisajaga valmistoite, peavad säilimisaja määramisel arvestama ka *L. monocytogenes*'st tuleneva ohuga, mistõttu on toidukäitlejad huvitatud nii mudeldamise (*Listeria* kasvu prognoosimine matemaatiliste mudelite abil) kui ka nakatamiskatsete läbiviimisest.

Antud uuringus kasutati taimse materjalina puuviljade, marjade või köögiviljade töötlemise kõrvalsaadusi, mis konvektsioon- või külmkuivatati ja lisati seahakklihalepulbrina. Pulbridsegati ühtlaselt hakklihase ja vormiti lihapallideks, mis küpsetati, seejärel jahutati ning säilitati külmkapis temperatuuril 7 ± 1 °C.

Analüüsid tehti esimesel (toidu valmistamise päev), kuuendal ja 12. päeval. Kontrollproovi (ilma ühegi lisandita) ja taimsete lisanditega toiduproovide analüüsitulemuste võrdlemine näitas, et taimepulbritel on *L. monocytogenes*'e kasvu pidurdav mõju, eriti rabarberil (individuaalselt) ning õuna-, rabarberi- ja tomatipulbri segul. Siiski ei olnud *L. monocytogenes*'e kasv taimsete lisanditega hakklihatoodes piisavalt pidurdatud.

Täiendatud retseptiga valmistoodete nakatamiskatse uus katseseeria on planeerimisel. Selle eesmärgiks on kombineerida erinevate toidus mikroorganismide kasvu mõjutavate teguritega, mis võimaldaks täielikult peatada *L. monocytogenes*'e kasvu taimsete lisanditega väärindatud liha- ja/või kalatoodes.